

Sankt Thøgers Dag.

Ved Pastor *Henr. Laursen*,
Vestervig.

ST. THØGERS HELGENDAG var ikke hans Dødsdag, den 24. Juni, men Aarsdagen for hans Skrinlæggelse den 30. Oktober 1067.¹⁾ Helgenlegenden beretter, at man, før Skrinlæggelsen fandt Sted, havde sendt Bud til Rom og faaet udvirket en pavelig Bulle, som kanoniserede Thøger. Det er aabenbart uhistorisk. Legendens røber det selv ved den efterfølgende Fortælling om Biskop Alfriks og Kong Sven Estridsens heftige Modstand mod den ny Helgen. En saadan Modstand vilde være utænkelig, hvis Rom havde talt, og paa den anden Side vilde det være lige saa utænkeligt, at Paven skulde have helgenkronet Thøger uden i Forvejen at have indhentet Biskoppens Erklæring og Billigelse. Alligevel kan der, skønt vi ikke har nogen bestemt Overlevering derom, ingen Tvivl være om, at den folkekaarne Helgen senere - formodentlig i Begyndelsen af det 12. Aarhundrede - har faaet Pavens Godkendelse. Det er nemlig sikkert, at St. Thøger senere var officielt anerkendt som Helgen i den danske Kirke, og at hans Festdag den 30. Oktober fejredes i alle de danske Bispekirker.²⁾ Men det forudsætter nødvendigt, at pavelig Kanonisation har fundet Sted.

Nu kunde jo Thøgersfesten i Hovedkirkerne foregaa uden Deltagelse fra Lægfolkets Side og altsaa uden Indflydelse paa Folkets religiøse Liv. Af større Interesse for os er derfor Spørgsmaalet, hvordan det forholdt sig med den folkelige Dykkelse af Helgenen, og hvor vidt Udbredelse den havde. Det er bekendt, at Hellig Thøger æredes som Værnehelgen for Vendelbo Stift og særlig som Thys Nationalhelgen. Men saa udenfor Vendelbo Stift?

Vi kan søge Oplysning ad Forskellig Vej.

Hygum Kirke i Hardsyssel var indviet til St. Thøger, og i Nærheden findes en St. Thøgers Kilde. Blandt Kalkmalerierne fra 1522 i Skive gamle Kirke ses ved Siden af St. Keld fra Viborg St. Thøger bærende sin Kirke paa Haanden. Holsted Kirkes gamle Klokke, der var støbt 1503, men nu er omstøbt, var, som dens Indskrift viste, indviet til Gud og Hellig Thøger: **ad. lavdem. dei. et. sancti. tbeogari. amen.**³⁾ I Endrup, som nu hører til Gram Sogn i Sønderjylland, men tidligere var et eget Sogn, laa indtil henimod

Slutningen af det 16. Aarhundrede en lille af raa Kamp opført Kirke, som var viet Hellig Thøger. Vest for Kirken mellem to Gravhøje vældede i gamle Dage en Helligkilde, *Helligvand* kaldet, hvis Lægedomskraft efter Sagnet skal have været Aarsag til Kirkens Opførelse.⁴⁾ Det vil ses, at alle disse Thøger-Minder er fra Nørre- eller Sønderjylland.

I Middelalderen betegnede man som bekendt ikke Dagene efter deres Nummer i Maanedene, men efter deres Plads i Forhold til den nærmeste kendte Helgendag, som f. Eks. Onsdag før Vor Frue Dag, Fredag efter St. Severini Dag, Dagen før St. Bartholomæi Dag. Ved Undersøgelse af Dateringen i en stor Mængde middelalderlige Dokumenter har jeg kun fundet følgende Dateringer efter St. Thøgers Dag: Et Kong Erik Menveds Beskyttelsesbrev for Klerikerne i Ribe Stift 1297 er dateret: Ribe, paa den hellige Theodgarus Bekenderens Dag. En Kundgørelse udstedt af Herredsfogden i Bøking Herred (Syd for Tønder) 1462 er "geuen unnd schreuen ahm dage Theogari". Seuerin Strangissøn i Randers tilskøder 1465 Herman Splythow et Stykke Kaalgaardsjord under Datum: Randrus, die Theogari. Et Viborg Bytingsvidne angaaende Viborg Bymark er givet Byens Kæmner mandag nest for sti. Tøgers Dag 1498. Endelig hedder det i en Fortegnelse over Natholdene under Kong Hans' Rejse i Jylland 1506: Item same Fredag, som er sancti Teogari dag komer myn herre fran Viborg oc till Fielsø. - Naar Thøgers Dag ikke nævnes hyppigere, har det sin naturlige Grund i, at den var saa nær omgivet af to andre Helgendage, Simon og Judas Dag den 28. Oktober og Alle Helgens Dag den 1. November. Men vi lægger Mærke til, at alle de fundne Dateringer stammer fra Jylland, og at det her igen er baade Nørre- og Sønderjylland.

Hvor lidt man derimod regnede med den jyske Helgen i Øst-Danmark, derpaa kan anføres et slaaende Eksempel. I Aaret 1519 stiftede Ærkebiskop Birger i Lund en Jomfru Maries Tide-, Vigilie- og Sjælemesstjeneste, som daglig skulde holdes i Lunds Domkirkes Krypt "til ewigh tiid". I Indledningen til Fundatsen opregnes foruden Jomfru Marie, alle de hellige Engle og Ærkeengle og alle de hellige Patriarker, Profeter, Apostle og Evangelister mere end halvtredsindstyve Helgener, baade fremmede og danske, men blandt disse ikke Hellig Thøger. Og denne Tavshed er saa meget mere talende, som Ærkebispens i samme Fundats gentagne Gange med Taknemlighed ihukommer Hr. Mathias af

¹ Dette Aar angives i de Bartholinske Oplegninger SRD, I p. 338: 1067 S. Theogari reliqviae elevantur. Det stemmer med Helgenlegenden, efter hvilken Skrinlæggelsen fandt Sted efter at Alfrik (Albericus) var bleven Biskop (o. 1065) og før Sven Estridsens Død (1076).

² I Viborg og vistnok i Ribe var St. Thøgers Dag blandt de større Fester, i Aarhus var Festen af fjerde Grad af fire Festgrader, i Slesvig anden Grad af fire, i Odense anden Grad af fem, i Roskilde syvende Grad af ni, i Lund sjette Grad af otte.

³ Uldall: Danmarks middelald. Kirkeklokker, S. 233.

⁴ Fra Ribe Amt 1912, S. 352 ff.

Wæsterwighs Closther, ”som oss giordhe møghett til godhe *in studiis* wdhi mange maadhe, gud hannum thet lønæ”⁵).

Thøger-Dateringerne betyder nu imidlertid ikke blot, at Thøgers Dag blandt Jyderne var en kendt Mærkedag, men er tillige Vidnesbyrd om, at den i Jylland var Helligdag og Fstedag for Folket.

Det kan vises ved et Par Eksempler.

Viborg Missales Kalendarium giver en Fortegnelse over de kirkelige Fester, som aarlig holdtes i Viborg. Der er to Slags Fester, *festæ chori*, som kun holdtes i Koret, og *festæ fori*, som tillige var Fest- og Helligdage for Folket. De første er trykt med almindeligt Tryk, de sidste med rødt. Og vi finder nu her under III Kal. Nouembris (30. Oktober) med rødt Tryk: *Theodgari presbyteri*, Præsten Thøgers (Fest). Thøgers Dag er ogsaa i Missalet udmærket med en særlig Messe til hans Ære⁶.

I Ribe Domkapitels gamle Brevbog ”Oldemoder” er optegnet en Afladsbevilling, vistnok fra 1266. Ti Biskopper giver hver 40 Dages Aflad til dem, som rækker en hjælpende Haand til Istandsættelse af Domkirken, eller som med Andagt besøger Kirken paa visse Fstedage, nemlig Kristi Fødsels-, Opstandelses- og Himmelfartsfest og Pinsefesten, Vor Frues fire Fester, Festerne for Fundet af Korset og Korsets Ophøjelse, den hellige Kelds, Theodgarus’ og Niels Bekenderens Fester, den hellige Catherines og Marie Magdalenes Fester samt paa alle de nævnte Festers Oktave (Ottendedag, Slutfest)⁷. Det synes at fremgaa heraf, at Thøgers og de to andre jyske Helgenes Dage i Ribe har været regnet til de større Fester.

Ingen Steder er St. Thøgers Fest bleven fejret med mere Højtidelighed og større Deltagelse end i Vestervig. Fra en vid Omkreds er Skarer strømnet til, og der har rørt sig et broget Folkeliv i og omkring Klosterkirken. Et Højdepunkt i Festlighederne har uden Tvivl været, at St. Thøgers sølvbeslagne Helgenskrin er bleven baaret i Procession med Ungbrødre, der bar Kors og brændende Kærter og svang Røgelsekar, i Spidsen og omgivet og fulgt af de syngende Kanniker i Korherre-Festskrud. I Viborg var der i Forbindelse med St. Kelds Fest et stort Marked, noget tilsvarende kendes ikke fra Vestervig, som derimod havde Markeder St. Hansdag (Thøgers Dødsdag!) og St. Olavs Dag (29. Juli), hvor ogsaa

Viborgerne havde deres faste Stæde og rejste deres Boder⁸).

Festen i Kirken begyndte allerede paa Helligaftenen den 29. Oktober ved Solnedgangstid med Aftensang (*Vesper*) og fortsattes med tre Nattegudstjenester (*Nocturner*), derefter ved Daggry Ottesang (*Laudes*) og saa Dagen igennem de sædvanlige kanoniske Dag-Tider, indtil Festen endte med Vesper ved Dagens Slutning. Om Formiddagen er der bleven sunget en særlig højtidelig Messe til St. Thøgers Ære.

Festritualet findes i de bevarede Breviarier fra Aarhus, trykt 1519 (*A*), Slesvig 1512 (*S*), Odense 1497 (*O*), Roskilde 1517 (*R*) og Lund 1517 (*L*). Det er hovedsagelig Kor-Vekselsange, Antifoner (*A*) og Responsorier (*R*)⁹. Men mellem de poetiske Stykker, der er skrevne i forskellige Versemaal og gennemgaaende i rimede Vers, er der indskudt 6 prosaiske Læsestykker (*lectiones*) om Thøgers Liv. Helgenlegenden har samme Form i alle Breviarierne, men Omfanget er forskelligt, *A R L* slutter allerede med Thøgers Ophold i Norge, *S* med Opførelsen af den lille Kirke i Vestervig, kun *O* fortsætter indtil Thøgers Død. Den meningsløse Lemlæstelse af Legendens tyder paa, at denne ikke er affattet til Brug for Breviarierne, men oprindeligt har haft en anden Bestemmelse. Jeg formoder, at den er den første Del af det Skrift om St. Thøgers Liv og Mirakler, som har ledsaget Andragendet til Paven om hans Kanonisation. Dertil passer det godt, at Fremstillingen er, som den plejer at være i saadanne Skrifter, bred og ”opbyggelig”, med mange bibelske Vendinger og indflettede Skriftord.

Legenden er os ogsaa overleveret i en anden og Fuldstændigere Form. Først er Thøgers Levned her fortalt paa Grundlag af Legendens, som vi kender den fra Breviarierne, saaledes at det rent historiske er fremdraget, medens den ”opbyggelige” Islæt er udeladt. Men derefter følger i dens anden Halvdel Begivenhederne efter Thøgers Død og de Jærtegn, som beviste hans Hellighed og skaffede ham Anerkendelse som Helgen. Legendens, der foreligger i to indbyrdes uafhængige Afskrifter, er i begge inddelt

⁵ Sanctuarium Birgerianum er aftrykt efter Originalen i Suhms Samlinger I. Bd. 3. Hft.

For Fuldstændigheds Skyld kan tilføjes, at St. Thøgers Dag er opført i Kalenderen i Kong Valdemars Jordebog, og at der i den Samling Relikvier, som Kong Hans’ Dronning Christine i Aaret 1519 skænkede til Franciskanerne i Roskilde, ogsaa var noget af St. Thøgers (SRD VIII p. 300).

⁶ Om Viborg Missale (Messebog), der er trykt i Lübeck 1500, og hvoraf der kun kendes et eneste Eksempel, som nu tilhører Riga Stadtbibliothek, se P. Severinsen: Viborg Domkirke, S. 323 ff. og de der anførte Aftandlinger af Bruiningk og Kolsrud.

⁷ Ribe Oldemoder ved O. Nielsen, S. 49 f.

⁸ Diplomat. Vibergense v. A. Heise, Nr. 117. Det er et Tingsvidne fra Viborg Byting 29. Juni 1489. Otte danne men votne (vidnede)paa tieres gode troo oc sanning, at them fuluetherligt er, at Viborgs borgher haffuer hafft frij fred vti Vestherwiig marknet at bygge oc staa paa vti lxxx aar oc mere fraa norre clostherkirke hørne oc vesthre oc saa vesther saa langt, som them pleyer at bygge vesten til veyen, oc saa nør at til then korss vey kommer, som the af Aleborg (Aalborg) bygger, oc saa effther at igen til then norre oc vesterss kierregort hørne oc saa til same kirkes hørne igen, oc ther emellem at haffue tieres vogne oc heste, som the kiøber, vt met kierregortz mwer, oc ey til tesse noger haffuer bygget ther for^{ne} Viborgs borger emod.

⁹ *Breviarieret* indeholder de Bønner, Salmer, Sange, Skriftstykker og andre Læsestykker, som bruges ved den daglige Tide-Gudstjeneste. *Antifoner* er Vekselsange mellem de to Korhalvdele, som de mod hinanden vendende to Stolerækker (den nordre og den søndre) delte Koret i. *Responsorier* er Korets Svar paa en enkelt, sunget eller reciteret Stemme.

i 6 Læsestykker. Det viser, at den er taget fra et Breviarium, hvad der ogsaa tydeligt ses af, at den ene Afskriver ved Slutningen af to af Læsestykkerne ved Uagtsomhed har medtaget en liturgisk Formel, som hører til Breviarieret, men ikke til Læsestykket. Men fra hvilket Breviarium er den hentet? Sandsynligheden taler paa Forhaand for, at det er fra det nu tabte Breviarium, som brugtes i Vestervig Klosters Kirke, hvor man sikkert har benyttet den fuldstændige Legende. Og en lille Iagttagelse har overbevist mig om, at det virkelig forholder sig saaledes. Thøgers første Komme fortælles med Ordene: ”da han kom til Vestervig”, medens *S* og *O* (de eneste, der omtaler hans Ophold dér) har: ”da han kom til en By, som kaldes Vestervig”. Udenfor Vestervig var den sidste Udtryksmaade ganske naturlig, anderledes derimod paa Stedet selv, hvor man maatte sige: da han kom her til Vestervig.

Nedenfor gives Hovedstykkerne af Festritualet i Oversættelse efter den latinske Tekst i Gertz' *Vitae Sanctorum Danorum*. I Stedet for Breviariernes Læsestykker har jeg indsat den fuldstændige Legendes, som ogsaa følger sig naturligere ind i Sangenes Sammenhæng.

Vesper.

Efter Dagens Salmer.

- A. Fryd dig, Daners Kristenfolk, til Theodgarus' Ære,
Han, hvem Himlenes Konge gjorde til sit Redskab til at forkynde Troen,
Og ved hvem han nu lader sig lovprise i Englenes Kor.
- A. Hellig Theodgarus, Bekender og hulde Beskytter,
Mag det saa, at vi maa faa Del i den evige Krone!
- A. Han kendte Retfærdigheden, og han saa de store Underværker, og han bønfuldt den Højeste, og han blev funden i de helliges Tal. Alleluia.
- A. Denne Mand gjorde sig fra sin Ungdom af delvis¹⁰⁾ fortjent til at helbrede syge; Herren skænkede ham den store, navnkundige Evne til at gøre blinde seende og uddrive onde Aander.
- A. Herre, du som viser din Magt overalt, du har gjort store Ting imod os, idet du har skænket Verden ikke alene din Lidelses Lægedomme, men ogsaa de hellige Bekenderes Hjælp og

Forbønner, og saaledes ved mangfoldig Bistand sørger for dem, som skal frelses. Dig bønfuld vi ved Theodgarus' aarlige Fest om, at du altid vil værne om os ved skærmende Hjælpydelser.

Hymne.

Solbanens Stjerne har i Kredsløb atter
Ført den Bekenders Helgenfest tilbage,
Thøgers, hvis priste Dyder i mangfoldig
Jærtegensglans straalere.
Syge han skænker Lægedom : de døve
Atter kan høre og de stumme tale,
Styrke i Fod faar halte, naar med værdig
Bøn de ham søger.

Ros ham omstraaled vide, mens han leved;
Efter hans Død har derfor Gud ham hævet
Op og sit Riges Fryd, som han har lovet
sine, ham skænket.

Lad os vor Helgen med oprigtigt Hjerte
Bede at fri os fra den Jammer, Eva
Bragte os! Glad han høre denne Hymnes
Evige Lovsang!

Æren og Magten være Guds alene,
Herrens, hvis Højhed hist i Himle funkler!
Verden han styrer, hersker over Engle
Een og trefoldig!¹¹⁾

Efter Magnificat.¹²⁾

- A. Fra Slægt til Slægt har Herren øvet
Barmhjertighed, han som førte Abraham ud fra
Ur i Kaldæernes Land, og som fra Jordens
yderste Grænser hidkaldte den hellige
Theodgarus, for at han i dette vort Land skulde
være en fremmed og Udlænding, men i hint
himmelske Fædreland de helliges Medborger
og Guds Husfælle, hvor han, givet os af Gud til
Beskytter, evig og altid skal gaa i Forbøn for
den herværende hellige Menighed og for
samtlige troende.

Invitatorium.

Lad hele Landet med Jubelsang forkynde
Festen for Theodgarus,
Ham, som plejer stadig at komme til Hjælp
mod alle Sygdomme.

I. Nocturne

¹⁰⁾ ”Delvis” skal vel betyde, at hans Evner som Læge overfor de almindelige Sygdomme for en Del skyldtes hans egne flittige Ungdomsstudier, Resten fik han naturligvis af Herren, og ham alene skyldte han de store Mirakelevner, der sidst nævnes.

¹¹⁾ Hymnen findes alene i Odense-Breviarieret. Den metriske Oversættelse i Originalens Versemaal (den sapphiske Strofe) skylder jeg Professor Gertz' Elskværdighed, ligesom jeg ogsaa ellers skylder ham Tak for venlig Hjælp.

¹²⁾ *Magnificat*, Marias Lovsang Luk, 1. 46-55, er fast Led af Vespertjenesten, ligesom *Benedictus*, Sakarias' Lovsang Luk, 1. 68-79, af Laudes.

- A. Guds Tjener Theodgarus, som af Gud blev stadig elsket,¹³)
Forkyndte i Danernes Land Frelserens
Storværker.
- A. Ved sin Herkomst af højværdige Forældre
straalede han i Glans,
men ved sine mønsterværdige Handlinger og
Sæder
kom han til at straale endnu mere.
- A. Ilende hid til disse Egne omvendte han de raa
Folkestammer til Herren ved at forkynde Livets
Ord.

L. I. Paa en Tid, da Kirken blomstrede paa
forskellige Steder, takket være hellige Fædres
Gudsfrygt, blev den hellige Theodgarus, som
var Søn af højværdige Forældre, født i
Thyringen. Fra Barndommen af blev han
oplært i boglig Lærdom, og han gjorde ikke
mindre Fremgang i gode Sæder end i
Kundskaber. Da han havde naaet
Mandsalderen, forlod han for Guds Skyld
Forældre og Fædreland og drog over til
England, hvor han levede et engleligt Liv.
Men efter kort Tids Forløb drog han til
Norge.

R. Danerlandet beundrer Theodgarus' Jærtegn,
virkede ved
guddommelig Naade, og glæder sig ved hans
Ære,
knyttende sit Hjertes Kærlighed fast til
Bekenderen.

- L. II. Men medens han opholdt sig i Norge, steg
han paa Grund af sit hæderværdige Liv fra
Trin til Trin og blev indviet til Præst. Men
da den navnkundige Kong Olav af Norge
hørte om hans Ry, lod han ham kalde til sig
og gjorde ham til sin Kapellan. Medens han
da nu var hos Kongen, varetog han med
Omhu sit Embede ved Udførelse af de
hellige Handlinger og Prædiken, og Kongen
hørte overmaade gerne hans Prædiken og
omfattede ham med stor Kærlighed.
- R. Berømt blev først Thyringens Land ved
hans Fødsel,

¹³ "Elsket af Gud": Deo carus. I Legenden i Breviarierne siges det, at der laa et himmelsk Varsel i, at han fik Navnet Theodgarus, "thi Theodgarus betyder saa at sige (!) det samme som Deo carus, naar man med ret Forstand overvejer Navnets Betydning og Udtydning". Derfor blev han ofte kaldt Theocarus. I Virkeligheden er Navnet det latiniserede Theodger eller Thiodger (Thiod = Folk, ger = Splyd).

Men senere oplærte han Danernes Slægter
med honningsød Tunge
Hos de raa og vilde Folkefærd udsaaede
han Livets Ord.

L.III. Men efter den fromme Konges Død drog
den Guds Mand over til Danmark for at
vande de vantros Hjerter med de himmelske
Vandstrømme. Og da han var kommen
derhen, omvendte han mange til Troen paa
Kristus. Men da han kom til Vestervig, og
der endnu ikke var nogen Kirke dér, opførte
han, fattig som han var for Kristi Skyld, af
Ris og Kviste til Guds Ære en lille Kirke, i
hvilken han fejrede Messens Højtid, og han
viste Folket et Forbillede paa mange Dyder.
Men da Folket saa hans Hellighed, sørgede
de rigeligt for hans timelige Fornødenheder.
Efter et lykkelig fuldkommet Livsløb gik
han tilsidst hjem til Herren den 24. Juni, og
hans Legeme blev med Ære jordet i den
omtalte Kirke.¹⁴)

R. En Kirke opbyggede han først i denne
Landsby,
Og i den tjente han med fromt hengivet
Hjerte Kristus :
Stadig vaagede han sammesteds, alt imens
han med sin Mund lærte om Kristi Tro.

II. Nocturne.

A. Kyndig i den sande Viden
Paabegyndte han først ved Guds Naade
her paa Stedet en Kirke.

¹⁴ Odense Breviariets 5. og 6. Læsestykke har den udførligere Skildring: "De syge besøgte han, Enkerne trøstede han, og blandt Agerdyrkerne saaede han som en god Agerdyrker daglig Guds Ords Sædekorn. Men i Særdeleshed overholdt han den Sædvane, at han, naar han kom til Bords, delte de Fødemidler, man havde bragt ham, i tre Parter, hvoraf han beholdt den ene for sig selv og gav de to andre til de fattige. Folket, som med Beundring var Vidne til hans hellige Færd, ærede og elskede ham derfor ogsaa overvættets, saa at de trolig og gerne ydede ham Tiende og inden længe skaffede ham Rigdom og Overflod paa Gods. Men han vilde ikke skænke Rigdommen sit Hjerte, nej, uophørlig delte han den rundhaandet ud til fattige, for at hans Retfærdighed skulde vare evindelig (Jfr. Slm. 112, 9.). Uden at standse gik han stadig frem i Dyder, og han forstod ret, hvad Josefs fodsides Kjortel betegnede, idet han fuldførte det gode Værk lige til sit Livs Ende (Den allegoriske Udtydning af Josefs lange, helt ned til Fødderne rækkende Kjortel om Udholdenhed indtil Enden er hentet fra et Sted i Gregor den Stores *Moralia in Jobum*, der ofte fandtes i Klosterbibliotekerne og var højt skattet som opbyggelig Munkelæsning. Se Gregorii Magni Opera ed. Migne I p. 554.). Tilsidst kaldte den barmhjertige Herre, som vilde lønne sin Tjeners Arbejde med den himmelske Ærespris, ham hjem til sig og gav ham Hvile for Møje, Glæde for Sorg, det himmelske for det jordiske, det evige for det timelige. Saa løftede hans Sjæl sig paa Dydernes Vinger og svang sig op til Himlen, og hans Legeme blev med Ære jordet og hvilede lange Tider i Mulde".

- A. Nat og Dag tjente han her,
Sit hellige Liv endte han her
For Jesu Skyld, med hvem han nu lever.
- A. Ved ham skænkes der de uværdige Haab,
Og ved hans straalende herlige Jærtegn
Bliver hele Landet trindt omkring
navnkundigt.
- L. IV. Men efter hans Død overtog den ærværdige
Præst Ulfrik Styrelsen af samme Kirke. Da
han nu en Nat holdt sin Nattegudstjeneste i
Kirken, saa han et himmelsk Lys i lang Tid
straale over den Guds Mands Grav. Da han
havde kundgjort dette for Menigheden,
ønskede de alle inderlig, at den hellige
Mands Ben skulde optages af Jorden. Der
blev derfor sendt Afsendinge til den Herre
Paven. Og da det var lykkedes dem at faa et
Brev fra ham svarende til deres Ønske,
vendte de tilbage med Glæde, og Dagen for
Helgenens Altersættelse blev berammet.
- R. Nogle, som i Nattens Mørke røvede de
hellige Knogler, Berøves deres Syn, indtil
Knoglerne er bragt tilbage. Hverken ser de
Lysset, ej heller gaar de ad den rette Vej
forbi Floden.¹⁵⁾
- L. V. Der blev da sendt Bud til Biskoppen i de
Egne, Alfrik, om at altersætte den hellige
Mands Ben. Men da han ikke vilde komme,
sammenkaldte den omtalte Præst Egnens
Kristenfolk, tog med Ærefrygt Benene op af
Jorden, tvættede dem og satte dem paa
Alteret den 30. Oktober. Natten efter, da
han vilde lægge sig til Hvile paa sit Leje,
saa han Helgenen staa nærved, haltende paa
den ene Fod, og han spurgte ham, hvem han
var. Men han svarede: ”Jeg er den, hvis Ben
du i Gaar tog op; det har jeg længe attraet,
og det er i højeste Grad Gud til Behag. Men
jeg halter, fordi du har ladet en stor Knogle,
som skal sidde ved min Fod, blive i Jorden.
Tag derfor den op paa samme Maade, thi
hvad du gør, skal ikke savne sin Løn”. Den
følgende Dag gjorde Præsten da, som
Helgenen havde befalet ham.
- R. Skønt hans Knogler blev kastede midt ind i
Luerne, Mærkede de ikke Ilden, men
Helligdomskraften straalende i dem.

¹⁵ Meningen maa vel være, at Røverne, da de ikke kunde se, undervejs er styrtede ud i en Aa. Men da der ikke i Overleveringen er bevaret noget om dette Jærtegn, maa Forstaaelsen af Stedet blive usikker. - Der høres i Middelalderen ofte om Ran eller Forsøg paa Ran af Helgenlevninger; den, der kom i Besiddelse af Helgenbenene, fik jo dermed Raadighed over den til dem knyttede Mirakelkraft.

Menigheden ser dem med Undren flyve
uskadte hen over Altret.

- L. VI. Men da Kong Sven af Danmark og Biskop
Alfrik havde hørt om dette Jærtegn, blev det
harmfulde, da de ansaa det for Løgn.
Kongen bød da Biskoppen i Hast drage til
Vestervig og afsætte Præsten fra hans
Embedet samt lade Ilden fortære de Ben,
man egenmægtig havde altersat, med
mindre Gud vilde agte det værd at vise et
tydeligt Jærtegn til Gunst for dem.
Harmfhyssende kom Biskoppen saa til
Stedet og lod et Baal tænde midt i Kirken.
Derefter tog han en stor Knogle blandt
Helgenens Ben og kastede den ned midt i
Luerne. Men ubemærket sprang den ud af
Ilden og fandtes igen paa Alteret. Endnu
vilde Biskoppen ikke tro, men tog en
mindre Knogle og lagde den paa Ilden i et
Røgelsekar; men i alles Paasyn fløj den bort
fra Ilden og op paa Alteret. Da nu
Biskoppen saa dette, erkendte han sin
Forsyndelse, viste Kirkens Præst Ære og
tilskyndede alle til Lovprisning af Gud og
Ærefrygt for den hellige Theogarus.
Derefter vendte han tilbage til Kongen og
fortalte ham, hvad han havde set, og da
Kongen havde hørt dette, ærede han siden
bestandig Helgenen og formanede andre til
at ære ham.
- R. En Kvinde, som for sine Synders Skyld
ikke kunde træde ind under hans
Tempeltag, Gør sig, idet hun anraaber ham i
Bøn, værdig til at betræde de hellige Steder.
Thi sanddru Syndsbekendelse løser alle
Forsyndelser.

III. Nocturne.

- A. Nogle i Fortvivelse stedte Søfarende, som
hastede af Sted til (Kristi) Grav, Friede han
fra Sørøvere og bragte dem i Sikkerhed til
Havnen.¹⁶⁾

¹⁶ For en Del Aar siden blev der i Rigsarkivet fundet to Pergamentstykker, som havde været benyttede til Indhæftningen af Sølvborg Lensregnskab 1623 (se Kirkehist. Samlinger 3. R. IV Bd., S. 646 ff.). Det er Fragmenter af et Skrift om St. Thøgers Mirakler eller rimeligvis af en Afskrift af det ovenfor omtalte Skrift om St. Thøgers Liv og Mirakler og indeholder Brudstykker af 4-5 Mirakelfortællinger. Den første, hvis Begyndelse mangler, handler maaske om de af Sørøvere forfulgte Jorsalfarere: ” Raseri (nemlig Sørøvernes). Der var da iblandt dem en Dansker, som lovede dem Redning, hvis de paakaldte Herrens Helgen, Theogarus Bekenderen, og vilde sende ham noget af deres Gods. De gav straks Tilsagn derom, foranstaltede en Indsamling og sendte det med den omtalte Dansker til den hellige Theogarius, og

- A. Ikke blot til de med Fornuft udrustede
Mennesker, Men ogsaa til de fornøfløse
umælende Skabninger bragte han Haab om
Frelse.
- A. Over en Kvinde, som stod udenfor, ikke
traadte ind i det hellige Hus, Ynkes den
Hellige barmhjertigt, da hun bekender sin
Synd.

(Evangelium).

- R. Tæmmende det svulmende Hav og
Sørøveres Rovgridskhed
Befrier denne Helgen Søfarende og deres
Snekke,
Idet de lover Helgenen deres Gods og
sender ham Gaver.¹⁷⁾
- R. En Kvinde, som var gjort blind af Satan,
begyndte
at opsende Bønner;
Da føler Helgenen Medlidenhed med
hende, og den
blinde genvandt Synet :
Skaanende den uskyldige gengiver han
hendes Pande
nye Stjerner.¹⁸⁾
- R. En spedalsk Mands Edder forjages ved
denne Helgens
Kraft,
Mens han bringer sine Taarer som Offer og
beder
med rent Hjerter:
Rent bliver det urene Kød, idet det renser
sig i Taarestrommen.

- A. Helgenen blindede en Tyv tre Gange
Og gengav ham Synet tre Gange,
Idet han aftvættede sin Forsyndelse ved
Taarer.

Laudes.

- A. En Mand afførte sig Spedalskhed og iførte
sig ren Hud,
Idet han rensede sig ved Taarers Bad og
satte sit
Haab til denne Helgen.

de undslap fra dem, som havde beredt sig til at opsluge dem som
en Løve sit Bytte”.

¹⁷ I et andet af Brudstykkerne er der Tale om et Skib i Havsnød
under en Storm. ”Frue”, sagde han, ”følg et bedre Raad, gør
Himlens Gud og den hellige Theogarus Bekenderen det Løfte, at
du vil huske at sende en Gave, hvis du ved hans Bønner udfries af
saa stor en Fare”. Saa lover hun at sende den hellige Bekender en
fin Messehagel, og straks efter lægger Stormen sig.

¹⁸ Der sigtes vist til, hvad der fortælles i Fragmenterne om en blind
Piges Helbredelse. En Biskop Eskil, hedder det, som havde næret
Nag til Guds Helgen Theogarius, men havde ydmyget sig og nu
elskede ham, fortalte engang en Gæst om en Mand ved Navn Pa.
som havde en Tjenestepige, hvem han havde betroet Omsorgen
for sine Børn. (Her er en større Lakune, hvorefter der fortsættes:)
”I lang Tid forblev Pigen blind, indtil hun i Følge med sin Herre
besøgte Theogarius’ Helligdom. Ved hans Hjælp og Forbøn fik
hun, medens Brødrene sang i Koret, sit tabte Syn igen, og da hun
mærkede det, vendte hun med Pris til Gud tilbage til sit Hjem
uden Støtte af Stok”.

- A. Et frugtbart Oliventræ har Helgenen fortjent at kaldes¹⁹)
Paa Grund af de hellige Gerninger, han udøvede,
mens han levede:
- A. Af Oliventræets Frugt opstaar tre Ting; Lys, Føde, Salvning;
Saaledes kaldes ogsaa Helgenen trefoldig virkende ved sin Hjælp:
- A. Blinde hjælper han ved at gengive dem Synet; mange vederkvæger han med Føde, Syge gør han igen sunde.

Efter Benedictus.

- A. Han er de syges Lægedom, Helgenen,
For de blinde er han et Lys,
Han er Fod og Støtte for de halte.²⁰)

Ved Vesper den 30. Oktober, efter Magnificat.

- A. O, du udmærkede Bekender, de bedendes Beskytter,
Du som allerede straalere i Himmelborgernes salige Hvile,
Bring paa denne Dag din Hjælp til dine Tjenere!

(Historisk Årbog for Thisted amt 1934, side 437-452)

¹⁹ Jfr. Slm. 52, 10: "Jeg er som et frodigt Olivetræ i Guds Hus".

²⁰ Jfr. Jobs Bog 29, 15: "Jeg var den blindes øje, jeg var den lammes Fod".